

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 15 yanvar (Çərşənbə günü) tarixli 88-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

* Vestermark və Dobritsdan spartaklar gətdikdən sonra koman-dan açıq səhrada bütün bomba skladını [anbarını] bərhəva eyləmişdir [havaya sovurmuşdur.]. Şpandau yaxınlığında hökumət qoşunları spartaklardan top emalatxanasını almışlardır. Hər bir yerdən xəbər verilir ki, spartaklar qəzetələri əllərinə almaq və o yol ilə camaatı iğfal etmək [aldatmaq] niyyətində olmuşdur.

* Yanvarın 9-cu gecəsi Almaniya spartakları Berlində Mərkəzi mövqifə [stansiyaya] hücum etmişlərsə də, dəf edilmişdir. Hökumət qərar qoymuşdur ki, birdəfəlik spartakları azıb həqiqi milli iclasa yol açsın.

* Camaat vəkilı olan Şeydeman Prussiya nümayəndələrinə kəçirmişdir ki: “Hərçənd hökumət məşğuləti hər gün asudəliklə becdir, bununla bərabər, bəlvəvik xatrasını [təhlükəsini] fəramuş etməyir [yaddan çıxarmır]. Ona görə də bəlvəviklərin təcəvüzkarəna hərəkətlərinə qarşı mübarizədə bulunacaqdır.” Şeydeman əlavə edir ki: “Özünün birinci vəzifəsi hökumətə müavinətdir [kömək etməkdir]. Çünki, dünyanı ən böyük xətrəyə salan bəlvəviklərdir. Onlarla mübarizə etmək dünyada sülh və salamatlıyı təmin etmək deməkdir. Bu indiki alman hökumətinin məramnaməsidir ki, bu məramnaməni yeritmək üçün hökumət böyük mərdənəliklə çalışarsaq, heç bir iqtidamətdən [addımdan] geri durmayacaqdır.”

Polyaklarla müharibə

Yanvarın 8-də polyaklarla nemeslərin arasında qızgın müharibə vəqə olmuşdur. Çırmakau alman qoşunlarının hücumu ilə alınmışdır. Lakin tərəfi-müqabilin [qarşı tərəfin] qüvvəti ilə yəna almanlar oranı buraxmışlardır. Almanlar Kolmanı da buraxmağa məcbur olmuşlardır. Vissek təpəlarını və Visseki işğal üçün edilən müharibə alman qoşunlarının nəfi ilə [xeyrinə] nəticələnmişdir.

ORDAN-BURDAN

Azərbaycan Hökuməti təşkil edildikdən bəri, məndə iki adət əmələ gəlmişdir. Bu adətin birini qəzetə oxuyanda ibraz edirəm [bürüzə verirəm, göstərirəm], birini də küçə ilə gedəndə. Adətlərimin ikisi də bir “sort”dur: küçə də – axtarmaq adətidir. Qəzetə oxuyanda da axtarıram, özünü də gedəndə də.

Na axtarıram?

Qəzetəni, baxxısus [xüsusilə] rus qəzetələrini əlimə alan kimi əvvəl-əvvəl axtarıram görmüş Azərbaycan Hökumətinin əmrləri, hökmləri, binəgüzərliləri varmı ki, tez oxuyum mənim üçün ləzzət versin! [Gülməyindən görürəm ki, sən də bu adətə girirtarsan!]

Məsələn, axtarıb, tapıb, oxuyuram ki, söz məsəli, Anna İvanovna Yermakova yanvar ayının birindən filan Nəzarətin [Nazirliyin] filan idarəsində filan qulluğa təyin edilmişdir.

O saat keyfim durur: öz-özümə Anna İvanovnaya deyirəm ki, bax Anna İvanovna! Görürsən, Azərbycan Hökuməti nə yaxşı, məhrıban hökumətdir. Səni qulluğa qoyur, sənə məvacib verir, amma sizin Rus Milli Komitənin hökumətimizi pıslayır, deyir ki, ruslara guya zülüm edir. Bax, o cürə yalan sözlərə qulaq asma, onlar yalançıdırlar, xaindirilər!

Ya oxuyuram ki, sözləyişi, Vladimir Vasilyeviç Palaumov neçə vaxtdır qulluğuna gəlmədiyinə görə filan gündən, filan saatdan etibarən öz vəzifəsindən, hətta lap qulluğundan bilkiüliyyə [tamamən] kənar edilir.

Bunu da oxuyub, ləzzət aparıb gənə öz-özümə Vladimir Vasilyevçə deyirəm ki, bax, görürsən, adamı böylə qovarlar ha?! Elə bilmə ki, səni qovmağa Hökumətimizin gücü yoxdur, elə qovar ki, lap Məskoya kimi qaçarsan! Get kimə istəsən şikayət eylə! Hökumətimizin kefi belə istəyir. Hökumətlə hökumətlik eyləməyə-cəksən ki!!!

Amma bəzi vəxt olur qəzətədə elə hökmlü və şiddətli “prikaz”lar [əmrilər] görürəm ki, başdan bir-iki sətir oxuyanı kimi ürəyim təşvişə düşüb deyirəm ki, nə lazım, Hökumətimizə bu cürə şiddətli və qəti əmrnamələrlə özlələri incidib söylənməyə vadar edəcəkdir, onsuz da donqulduya-donqulduya baş-beynimizi aparıbdirilər.

Cald prikazın imzasına baxıram, ürəyimin təşvişi sakit olur: — General Tomson.

Hay istəyirəm ki, bu adəti tərک eyləyəm, olmur ki, olmur. Görünür, əlimlər doğru deyibdirilər ki: Val-adəti kəltəbiyyətə’s-saniyə! * * *

Yuxarıda ərz eylədiyim üzrə, ikinci adətim dəxi əvvəlinci adətimin qardaşdır:

O da axtarmaqdır, ancaq küçədə.

Küçə ilə gedərkən, elə gözüm orada-buradadır ki, görüm, aya, bir nəfər Azərbaycan zabiti, ya bir nəfər, iki nəfər Azərbaycan əsgəri görə bilərəmmi ki, tamaşası mənim üçün ləzzət versin!

Əhyanan [hərdənbir] bir nəfər “zabit balası” görəndə elə bilirəm ki, dünya ələm bizim qoşunumuzdur!

Zabit və əsgər görməyəndə də təsəllimi qırmızı paqonlu qarada-yovularımızdan alıram.

Amma birdən olur ki, görürəm, Şamaxı yolu ilə üzü aşığı və ya üzü yuxarı bir dəstə atlı çapır, gənə ürəyim təşvişə düşür: deyirəm yaqin bizim qoşunlarımızdır, amma nəhaq yerə səhərin küçəsində bu cürə at çapırlar. Allah göstərməsən, birdən adam basdalarlar, onda gənə xarıclırlar əgzi cıval kimi aqılıb deyərlik ki, Azərbycan qoşunu küçədə adam basdalayır.

Atlılar çapa-çapa yanından sıldırğı ilə kəpçəkən tez sifətlərinə baxıram; ürəyimin təşvişi sakit olur: — Biçərxovun kazakları.

Özümə güc gəlirəm ki, bu adatını da tərک edim, görürəm ki, olmur, keyfimə korluq çəkdirirəm. Görünür, hükməlar [müdrilər] yalan deməyibdirilər ki:

Tərki adət bə mövcibi-mərəz ast!

Lakin haqsız təcəvüzlər, yersiz hücumlar, şiddətli işkəncələr, dəhşətli çıxışlar, fəci [faciəli] və olduqca vəhşətkarəna edilən canavarlıqlar, sülh və əsaiyişi, məmləkətin emar və islahatını rəxnə-dar etdiyi [pozduğu] kimi, tacirlərin dəxi ticarətinə, ötəyə-bəriyə ediləcəк tərəddüdatına [gediş-gəlişinə] öylə maneələr çəkir ki, qan-lar tökülüb adam övladı tələf olmayınca dəf olunması qeyri-mümkündür.

Varsın nə qədər təcəvüz və çıxışlar olursa olsun, Nikolay heykəli-istibdadını sərnigun edən [devirən] qüvvə, mütəcasir [cürətkarların] və mütəcavizlərin [təcəvüzkarların] də cazasını verəcəyinə əminiz. Bu maneələr xaricdə düşməən əli ilə vücuda gətirildiyindən, bir növ çarələr aramaqla nəticəsinə müntəzir olaraq [nəticəsini gözləyəyəк] mütəsəlli olarız [tasəlli taparıq]. Lakin daxildə kökləşən canavarlıqlar, məzlum və mağdur [haqsızlığa məruz qalmış] əhalini hamıdan ziyadə acındırır və başlarına olmaızn fəlakətlər törədir. Bu isə alverçilərimizin insafsızcasına müəmiə namı ilə etdikləri hədsiz tamahkarlıqlarından ibarətdir.

Böylə ki, üç sənədən bəri ərzaq və məkulat yoxsuzluğu təzyiqəti-nə mübtəla ola gələn əhali bıqmış, vardan-yoxdan tükənmiş, həyat, məişət sıxıntısından əsəbiyyətin təmsali-müəcəssəmi kəşilmişdir [canlı təmsal olmuşdur]. Böylə olduğı halda, alverçilərin də iştəha şiddəti həddən aşmış, tamah dişləri düşməən qılıncından kəskin bir vəziyyət almışdır.

Əvət, hər tərəfə baxılarsa un, buğda, arpa və sair məkulət bol görüldür. Bundan iləri iki-üç küçədə bir dükən var idisə da, indi hər küçədə beş-altı dükən vardır. Hamısı un, buğda və sair bunlar kimi yeyiləcəк şeylərə doludurlar. Heç bir şey üçün məəttəçlik olmayır. Bununla bərabər, əhalinin 8 faizi doyunca çörək yeyə bilməyir, ac qalır. 15 faizi isə kamali-rahət və rəfəhiyyət [firavanlıq] ilə yaşayır və çoxlu para toplayır.

Burada, “neçün?” sualı varidi-xatir olur [xatirə gəlir]. Bu suala da kəndimiz cavab verməliyiz:

Bundan əqdəm [qabaq], yəni sülh və əsaiysz zamanında alverçilər manata bir çəpik, yarım çəpik mənfəətlə mal satirdilər və gündəlik xərclərini hasi etmək üçün rəqəbatə keçərək daha əhvan [ən aşağı] fiyatla, faqət bollu mal sərf edirdilər ki, bu rəqəbat həmi fərikadan çıxan əməl [mallar], həmi sair məhsuləti külli surətdə məmləkətdə yayılmağa və əhalini ehtiyac şiddətindən xilasla rahat yaşamağa nail edirdi.

Şimdi alver məsələsi başqa dürlü olmuşdur. Rəqəbat ayrı bir şəkil almışdır. Alverin bütün əsas və etiqadati [vərdişləri] ümumiyyət etibarilə məkus bir örf [tərsinə bir ənənə] üzrə qonulmuşdur. Ehtikar sevan alverçilərin unun yaxud buğdandan putunda 10-15 manata qənət edərlərsə, nə əhali ehtiyac ığında qalar, nə də un, buğda anbarlarda üst-üstə vurulub yığılar. Bu insafsızlar 10-20 deyil, putda 30-40 manat mənfəətə belə razı olmayırlar. Rəqəbatləri isə əhalinin qanını içməkdən, ərzaq və məkuləti möhtəkirlik vəz’ilə [möhtəkirlik edərek] anbara vurmaqdan ibarət olub qalmışdır.

Təbii, böylə ağır zamanda ən ufaq, ən fəqir ailə 60-70 manat məxaricə keçinir. Ağır ailə sahibi olanlar isə 100-150 manatla keçinəmməyirlər. Alverçilər bu ağırılıqda gündəlik məxarici yalnız bir put, ya put yarım burudlar, un satmaqda çıxarmağa çalışırlar. Daha əhalisinin ehtiyac sıxıntısı altında əzildiyini nəzərə almayırlar. Halbukı məxaricələrini ödəmək üçün putda on manata qane olub hər dükənçəyi 30-40 put satarlarsa, qatıyın həmi əhali ucuz və bollu çörək yəndə, həmi də məmləkətdə sıziyyət meydan verilməz. Biləks [əksinə], məmləkət acılıq əhü ənini [ah-nələsi] ilə dolmuş, evlərdə satılmamış yorğan-döşək və sair əməval [mal] qalmamışdır. Hətta müsəlmanlarca ən böyük ayıb hesab olunan qızın tumanları belə bazara çıxarılib satışı qonulmuşdur. Bir çox namuslu ailələr, dilənçiləri təvəssül etməyib [əl atmışlar].

Buna müqabilə, çox ortaqal un və buğda satmaqdan hər ayda 15 min, 20 min mənfəət bulurlar.

Yətər, artıq yətər, bu qədər fəlakət, bu rəzalət! Şimdi ricali-hökumətə [hökumət adamlarına] iltica [xahiş, yalvarış] üzünü dü çevirib, böylə cinayətlərin öünü əmalmarını rica, dəfəətlə yirtici düşməən əlləri ilə parçalanan bir milləti, qətləim olub çoluq-çolqların qan düşməni, can düşməni əlinə əsni düşməsinədən mütaəssir olmayan bir əhalini mülayimət, məsləhət ilə deyil, silin-məz bir qanun şiddəti ilə islah buyurmalarını acizənə təmənnə ediriz.

Ə. Müznib

İRƏVAN HADİSƏLƏRİ

İrəvan quberniyasının müsəlman nümayəndələri Azərbaycan Hökumətinin Vüzəra Şurası [Nazirlər Kabineti] sədrinə böylə bir ərizə-hal [ariza] vermişləridir:

“Döhrə məlumatı görə, Andranik erməni qaçqınlarını müşayiət etmək bəhanəsi ilə öz dəstəsi ilə bərabər İrəvan quberniyasına, müsəlmanlarla müharibə edən erməni əsgərlərinin köməyinə gəlməkdədir. Bu iş, İrəvan quberniyasında olan müsəlmanlar üçün xeyli təhlükəlidir. Həmi qaçqınlar türk təbəəsiddirlər [vətəndaşdır]. Bunları müsəlmanlarla məskun olan yerlərə yerləşdirmək istəyirlər. Bu həqiqət bunu isbat edir ki, hal-hazırda Ermənistan hökumətindən erməniləri müsəlmanlar yaşıdıqları yerlərə köçürürlər. Müsəlmanlar mümaniat [məncəlik] göstərilərsə da, ermənilər silah gücü ilə iş görürlər. Odur ki, bu qərar üzrə ermənilərə müsəlmanlar arasında müharibə davam edir. Ermənilər inadlı müharibədən sonra, müharibə etmək müşkül olduğundan, müvafəqəti olaraq hərəkəti-hərbiyyəni dayandırmışlarsa da, lakin gürcü-erməni müharibəsi qur-tarılaşma görə, ermənilərin yənə də yürüş başlayacağına şübhəsizdir. İrəvan quberniyası müsəlmanları ermənilərin təzədən hücumə başlayacağıların yaqin edib, möhkəmləşdirdikləri mövqeləri mühafizə edirlər. Andranikin müsəlmanlar arxasına keçməsi çox müşküldür. Məsələ xeyli mühüm olduğundan, xahiş edirik ki, general Tomsonla xüsusi bir saziş hazırlayasınız. Tainki bu saziş əsası ilə müsəlmanlarla məskun olan yerlərə soxulmuş ermənilər öz yerlərinə çəkilib, qaçqın ermənilər də ya Türkiyəyə və Ermənistana göndərilinslər. Andranikin dəstəsini də hissə-hissə buraxsınlar. Bu tövri bir saziş İrəvan quberniyası müsəlmanları üçün xeyli əlvərişlidir. İrəvan quberniyası müsəlmanlarını ermənilər[ə] təzə toqquşma olmasın deyə, əşinə və razı etmək olar.”

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

* Ərzaq Nəzarəti öz avtomobilləri üçün Malakanski və Tramvayni küçələrin İrəncüdə Hacıyevin mülkündə bir xüsusi mənzli tutubmuş. İki gün əvvəl bir dəstə hindular gəlib zorla otaqların qifillərini sındırıb, otaqlardakı əşyaları küçəyə tullayıb, mənzilləri zorla öz əllərinə keçirmişlər. Bu xüsusda Ərzaq naziri Bakı müvəqqəət general-qubernatoru Tomsona müraciət edib hindulərin bu qeyri-qanuni hərəkətlərini göstərüb və həman mənzillərdən onların ixrac edilmələrini bildiyənin xahiş etmişdir.

* Səbiq Bələdiyyə İdarəsi Ərzaq şöbəsinin skladlarında [anbarlarında] 600 vedrəyə kimi şərab var imiş. Ərzaq şöbəsi, Ərzaq

Nəzarətinə keçən kimi qərar qoyulmuş ki, bu şərab satılsın. Nəticədə məlum olmuş ki, bu şərabı Berkatov, Partnov, İvaşın və Hacıyev cənabları bu şərabı vedrası 90 manatdan almaq üzrə alıb beynəna [beh] olmaq üzrə 50 min manat vermişlər. Böylə danışırlar ki, şərabı alanların arasında səbiq şöbanin mallarını Nəzarət üçün qəbul edən komissiya üzvlərinin yavuu qohumları da iştirak etmişlər.

* Şəhar İdarəsinin Hifzüssihha [Gigiyena] şöbəsi Ərzaq Nəzarətinə xəstəxanalar və xəstələr xüsusunda statistik məlumatını göndərmədiyi üçün Nəzarət tərəfindən xəbərdar olunur ki, hərəğah bu yavuuqlarda lazım olan məlumat göndərilməzsə, o vaxt xəstəxanalara verilən zəvri şeylər buraxılmayacaqdır.

* Bakı Şəhar İdarəsinin Ərzaq şöbəsi Hökumət qərarədinə görə Ərzaq Nəzarəti ixtiyarına keçdiyi münasibətlə, keçən gün Ərzaq naziri ümum Bakıdakı bank idarələrinə məktub yazıb məlum etmiş ki, banklarda Ərzaq şöbəsi adına olan məbləğlər və hesabatı-cariyyələri [carı hesablar] tamamilə Ərzaq Nəzarətinin ixtiyarına keçmişlər. Və buna görə də çeklərdə və sair pul sənədlərində gərəк bu zeyldəki əşxasın [aşağıdakı şəxslərin] imzaları olsun:

Ərzaq naziri K. Liqzarın və ya onun nümayəndəsi V. V. Simirnovun, Nəqdiyyə [Maliyyə] şöbəsi naziri [müfəttiş] Matseyevskinin və bir də idarə müdiri [Abbasalı bəy] Məksinski imzaları bulunmalıdır.

* Srağağün gecə yarısı əsgəri libas geyinmiş bir nəfər polkovnik, dalsınca da bir mühəfizəçisi olduğu halda Ərzaq Nəzarətinin idarəxanasına gəlib, qapını döyüb xadimləri yuxudan ayılıb, idarənin odalarını gəzməyə başlamışdır. Bir neçə odanı gəzəndən sonra xidmətlərə “hökm” etmişlər ki, səbah saat 12-yə kimi bu odaları təmizləysinlər! Əsgər libasında olan şəxs özünü Bakı qalabəyi-si [koməndantı] adlandırmışdır. Taftışatda [yoxlamalarda] məlum olur ki, nə qalabəyi və nə də onun idarəsindən adamları bu hərəkətdə bulunmamışdır.

* Yanvarın 12-də, gündüz saat 12-də general Tomson xüsusi qatarla Petrovska azim olmuşdur [yola düşmüşdür].

* Yanvarın 10-da Tiflisdən Bakıya xüsusi qatarla İngiltərə heyəti yola düşmüşdür. Böyük tacirlər dəstəsi Azərbaycanla Gürcüstan arasında mal dəyişdirmək işini genişləndirmək və bir para sənaye müəssisələrinə maddi kömək etmək qəsdı ilə təzi bir bank vücuda gətirilməsi layihəsini hazırlayırlar. Bu işin mütəşəbbisləri arasında Xoşarıyanı da iştirak etdiyini söyləyirlər.

* Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinin [Sosial Təminat Nazirliyinin] aldığı xəbəərə görə, Qarabağ rayonuna 40 min qaçqın cəm olmuşdur. Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti bu qaçqınalara çörək, un və qeyri şeylər verməkdən ötrü təcili tədəbir ittixazına [tədbirlər görməyə] girişmişdir.

* Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti, Ərzaq nazirinə müraciət edib Zəngəzur uyezdı qaçqınları ehtiyacından ötrü Gəncə qubernatoru ixtiyarına min put buğda buraxılmasını xahiş etmişdir.

* Nazirlər Şurası, Fövqəladə Təftiş Şurası ehtiyacından ötrü Ədliyyə naziri ixtiyarına 25 min rubl buraxılmasını qərarə almışdır.

* Müsri azarlar [yoluxucu xəstəliklər] ilə mübarizə etməkdən ötrü Nazirlər Şurası, Bakı Bələdiyyəsi İdarəsinə 2 milyon 20 min rubl və Gəncə bələdiyyəsinə 450 min rubl faizsiz təxsisat [vəsəit] veriləsinə icazə vermişdir. Məzkur [adı çəkilən] bələdiyyə idarələri bu pulu üç ilin müddətində qaytarmalıdır. Bu qətnamə təsdiq edilməkdən ötrü Parlaməna verilməmişdir.

* Ləki, Yevlax mövqiflərində [stansiyalarında] bir çox taxıl yükü vardır. Taxıl yüklərinin miqdarı o qədər artıqdır ki, bunları aparmaq üçün vəaqonlar kifayət etməyir.

Əxzi-əsgər [hərbi qulluğa çağırış] məsələsi

Vətənimizi və milli istiqlaliyyətimizi müdafiə üçün çağırılan vətən övladı əsgər arasında hərdənbir bəzi şikayətlər və çox vaxt əsgərlikdən boyun qaçırmaq və ya ki, səhərdən və ya kəndlərdən qaçıb gizlənmək kimi hərəkətlər bərasində qəzetələrdə məlumat oxunur. Danışılan əhvalatlarındən anlaşılır ki, məhəllələrdə [yerlərdə] əxzi-əsgər üçün tərtib verilmiş hərbi komitələrdə və bilxəssə [xüsusilə] kəndlərdə tərtib verilmiş əxzi-əsgər ko-mitələrində bir çox səh-lənkərlıq və sui-istifadəyə vəqələr ittifaqı [hadisələrinlə olmas] baş göstərməkdədir.

Bu xüsusda idarəmizə vəqələr xəbərlərdən birisini göstərmək olar ki, guya Novxanı kəndinin əxzi-əsgər komitəsi, Novxanı kəndinin daftəri üzrə təzə əsgərlərin siyahısını tərtib verdikdə, bir neçə nəfər əsgərliyə çağırılması lazım olan uşaqları qələmədən salıb da bir neçə nəfər yaşları əsgərlik ölçüsünə çatmamış uşaqların adlarını yazmışlar. Nümunə üçün bunı göstərmək olar ki, Məhəmməd-hüseyn Hacı Molla Ruhulla oğlu Molla Məhəmmədzadənin əlində olan Zaqafqaz şeyxülislamı tərəfindən verilmiş metrik şəhadət-naməsi [doğum haqqında şəhadətnaməsi] ilə yaşı 16 olduğu halda əxzi-əsgər siyahısına salınmışdır və halonki [halbuki] kənd komitəsinin üzvlərinə məlum və aydın olan bir çox 19-24 yaşlı cavan-ların adları nədən ötrü isə siyahıya salınıb əsgərliyə dəvət edilməmişlər. Yaxşı olar ki, müdafiyyə-vətən və millət yolunda böylə ittifaqları [hadisələri] bilənlər siyahı yazıb məqəmi-aidinə [aidiyyəti] quruma] bildirsinlər.

ƏRZAQ İŞLƏRİ

* Ərzaq Nəzarəti, Sədullayevə icazə vermişdir ki, Dağıstan Hökuməti dairəsindən gətirib Azərbaycan təriqi [yolu] ilə Gürcüstana 30 vaqon buğda, 50 vaqon qarğıdalı (peyğəmbəri), 25 vaqon arpa, 10 vaqon un, min put kara yağı, beş milyon yumurta, iki yüz vaqon odun və otuz vaqon qarğıdalı unu aparsın. Həmçinin bu mallardan Azərbaycan dairəsində ədəd satışı qoyulması üçün də Ərzaq Nəzarəti tərəfindən mümaniat [məncəlik] yoxdur.

* Azərbaycan Hökumətinin Ümuri-Xeyriyyə [Sosial Təminat] naziri, Ərzaq Nəzarətinə müraciət edib Qarabağda 40 mindən ziyadə möhtac olan qaçqınlara pəylamaqdan ötrü on min arşın bomazı [pəmazı, xovlu pambıq parça] və on min arşın bez buraxılmasını xahiş etmişdir. Bu malları, bu günlərdə Parlamən üzvlərindən Ləmbəranski və Klenevski başda olmaq üzrə, Qarabağa azim olan [yola düşən] komissiya aparacaqdır. Ərzaq Nəzarəti məzkur [deyilən] qaçqınlara gəndəriləməkdən ötrü istənilən miqdarda bomazı və bez buraxılmasına icazə verildiyini Ticarət və Sənəat [Sənaye] Nəzərə-tinə, həmçinin Ümuri-Xeyriyyə nazirinə xəbər vermişdir.

* Ərzaq Nəzarəti, Mərkəzi Ərzaq Bürosunun vəkilı Yaqub bəy Vəzirova icazə vermişdir ki, Bakıdan Dağıstan oblastına 300 put düyü, min put səbzə və 10 put çay aparsın.

FƏHLƏ HƏYATINDAN

Müsəlman fəhlə nümayəndələrinin surası

Bazar günü yanvarın 12-sində Bakı ətrafında olan müxtəlif mədənlərdən 200-dən ziyadə müsəlman fəhlələri fəhlə kongresinə gəlmişdilər. Fəhlə konfransı namalun səbəblərə görə bağ tutmadığından, müsəlman fəhlələri Səfdər bəyin sədarətində xüsusi müşavirə qurub qərar qoymuşlar ki, fəhlə konfransı sədri Çurayevə müraciət edib, fəhlə konfransının nə səbəbə təxirə salındığını xəbər

əlsinlər. Bir halda ki, müsəlman fəhlələri yolların müşkülətnə və xərcinə baxmayaraq uzaq rayonlardan yoldaş konfransına gəlmış olduqları zaman fəhlə konfransı baş tutmamışdır.

Parlamən üzvü Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənabları bu müşavirədə müsəlman fəhlələrini məmləkətin əhvali-siyasiyyəsindən xəbərdar edib, Azərbaycan istiqlalının nə kimi şərait altında elan ediləməsini söyləmişdir. Rəsulzadə cənabları, fəhlələri ittihad [və] ittifaqa [birlik və həmrəyliyə], fəhlə təşkilatları düzəltməyə, cahan hadisətni [hadisələrini] taqib edib siyasətdən xəbərdar olmağa dəvət etməklə bərabər, fəhlələnin mübarizə və əmalından geri qalmamağı ayrıca qeyd etmişdir.

Qarabağdan təzəcə gəlmiş olan Parlamən üzvü Məlik-Yeqanov Qarabağ əhvalı haqqında və Andranik hərəkəti bərasində müxtəsər məlumat vermişdir. Məlik-Yeqanov demişdir ki, hal-hazırda Qarabağda olan 46 mindən ziyadə müsəlman qaçqınları Bakıya gəlməkdədirlər. Onlara burada yer və iş vermək lazım gələcəkdir.

Zülfüqar nam [adlı] fəhlə, fəhlələrdən ötrü Zəhmət (Məsai) nazirinin təşəbbüsəti ilə vücuda gətirilməsi təsəvvür olunan gələcək fəhlə təşkilatı haqqında məlumat vermişdir. Nətiq, fəhlə yoldaşlara məhrıban işləməyi və fəhlə konfransı işlərində iştirak etməyi təklif etmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Teleqraf xətti

Bakı qubernatoru Gəncədən böylə bir teleqraf almışdır:

“Ağdamın 18 verstliyində Qarabağın tərəf teleqraf xətti xarab olmuş idi. Teleqraf xəttini düzəltməkdən ötrü gəndərilən məmurlar xəbər verirlər ki, erməni quldur dəstələri xidmətləri gülləyə basıb işləməyə mane olurlar. Xahiş olunur, Ağdam poçta-teleqraf naçal-nikinin ixtiyarına qüvvə göndərilməkdən ötrü binəgüzərlidə bulun-asınız [sərəncam verəsiniz], vailla [yoxsa] işləmək mümkün deyildir.”

Teleqraf xəttinin Qaryagına tərəf düzəlməsinə hökumət artıq diqqət verməkdədir.

Qarabağ qaçqınları

Qarabağ qaçqınlarının əhvalını öyrənin müavinət [yardım] etməkdən ötrü Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinin [Sosial Müdafiə Nazirliyinin] Qaçqınlar şöbəsi müdiri Klenevski başda olmaq üzrə, xüsusi bir komissiya Qarabağa azim olmaqdadır [yola düşməkdədir]. Ümuri-Xeyriyyə naziri, Nazirlər Şurası müdirinin ixtiyarına lazımı qədər un buraxılmasını üçün (borc təriqi ilə [borc şəklində] olmuş olsa da) binəgüzərlidə bulunmuş [sərəncam verməsin], bundan əlavə, ginə-ginə [kinə] və qeyri dərmanlıq buraxılmasını xahiş etmişdir.

Qarabağda

Yanvarın 10-da Zəngəzur uyezdı naçalnikı Ağdamdan Nazirlər Şurasına bu məzmununda bir teleqraf göndərmişdir:

“Əbdüllərdə mayor Gibbon başda olmaq üzrə İngiltərə heyəti ilə görüşdüm. Burada müsəlman və erməni nümayəndələrinin iştirakı ilə Müttəfiq dövlət qoşunlarının komandanı general Tomsonun əmrinə müvafiq, müsəlmanlarla ermənilər arasında olan hər cür düşmə-nənə hərəkətin qat olub [kəsilib], adı həyat bərpa edilması qərara alınmışdır. Bu qətnamə, əhaliyə dəxi xəbər verilmişdir. Bu əhvalatdan sonra ermənilər dəstə-dəstə rahatca Şuşa yolu ilə Şuşaya və Gorusa getməyə başlamışlardır. Bunu heçət dəxi təsdiq edər. Ermənilər Andranik dəstəsi başında olmaq üzrə verdiyi vədələrinə vəfa etməyib, 30 qadər müsəlman kəndlərini dağıdıb əşyasını qarət etmişləridir. Qaçıb canını qurtarmamayanlar vəhşiyənə bir surətdə qırılışlar. Bu barədə hər dəfə xəbər verilməmişdir. Üç gün bundan irəli mayor Gibbonu görüş müşayiət etdikdən sonra pristavdan xəbər aldım ki, dördüncü uçəstokda ermənilər Rəzdərə kəndini yerlə yek-sən edib əhalinin bir hissəsini qırıb tələf etmişləridir. Müttəfiq dövlət nümayəndələri burada istətili-vücd etdiyi halda [burada olduğu halda] müsəlmanların bu cür vəhşiyənə tələf olmaları cəzasız keçir. Ermənilər bu işlərni həmişini Türkiyə qaçqınlarından ibarət olan Andranik dəstəsi boyunna atırlar.

Əhalinin xahişinə görə, bu əhvalatı sizə xəbər verib, Andranikin öz dəstəsi ilə bərabər Zəngəzur uyezdindən çıxıb məzmununda başa-büsatda bulunmağınızı xahiş edirəm. Bundan əlavə, adı həyat bərpa edilması üçün müqəssirlərin cəzaya gijfət ol